



NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM

TERVEZÉSKOORDINÁCIÓÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG · GAZDASÁGTERVEZÉSI FŐOSZTÁLY

Közgazdasági kitekintő

KÖZGAZDASÁGI ELMÉLETEK

Tévhitek a keynesiánus gazdaságfilozófiáról

Mark Thoma a The Fiscal Times honlapon megjelent írásában 7, a keynesi gazdaságfilozófiával kapcsolatos tévhitet cáfol meg.

1. tévhit: a keynesiánusok nem törődnek a hosszú távú gazdasági problémákkal.

A keynesi filozófia igenis tekintettel van a hosszú távra is, viszont nem ért egyet azzal, hogy a rövid távú gondok figyelembe nem vétele a legjobb mód a hosszú távú problémák megoldására.

2. tévhit: a keynesi gazdaságfilozófia nem foglalkozik a gazdasági növekedéssel.

A keynesiánusok számára fontos a gazdasági növekedés, de lényeges az is, hogy a társadalom tagjai közt hogyan oszlik meg. A növekedés kulcsfontosságú a jövedelmek emelkedése szempontjából, de a növekedésből jutni kell mindenkinek, nem csak a legfelső rétegeknek.

3. tévhit: a keynesiánusok a nagy állam hívei.

A keynesi stabilizációs politika szerint a recesszió idején a gazdaság ösztönzésére az adókat csökkenteni és a kormányzati kiadásokat növelni kell, majd a gazdaság állapotának javulásával ezt a folyamatot visszafordítani. Így az állami kiadások és az adók szintjének változása csak átmeneti; az állam átlagos mérete hosszabb időtávot tekintve nem változik.

4. tévhit: a keynesiánusok nem foglalkoznak az államadóssággal.

A keynesiánusok is megértik az államadósság problémáját; a fő kérdés azonban nem annak mértéke, hanem hogy a munkanélküliség és az adósság ára közötti kompromisszumot helyesen eltaláljuk. Komoly recessziókban és a mostanihoz hasonló amerikai államadósság mellett a munkanélküliség ára nagyobb a költségvetési hiány növekedésének áránál; ahogy a gazdaság állapota javul, a deficitcsökkentés lesz fontosabb tényező.

5. tévhit: a keynesiánusokat nem zavarja az infláció.

A keynesiánusok számára a legfontosabb a magas és stabil foglalkoztatás és a dolgozók jövedelmének növekedése; az inflációval annyiban törődnek, amennyiben az ezen célok elérését befolyásolja.

6. tévhit: a keynesiánusok nem hisznek a monetáris politikában.

A keynesi gazdaságfilozófia nem tagadja a monetáris politika gazdasági növekedést segítő hatását, de szerintük kizárólag a monetáris politika nem tud kihúzni a recesszióból egy országot; ehhez a fiskális politika is szükséges.

7. tévhit: a keynesiánusok régi, idejétmúlt modelleket használnak.

Amikor beütött a gazdasági válság és a modern makrogazdasági elméletek kudarcot vallottak, sokan a régi keynesi modellekhez nyúltak vissza. A régi modellek hasznosnak bizonyultak mindaddig, amíg figyelembe vették annak hibáit és gyengeségeit. Érdekes, hogy az új keynesiánus modellek általában ugyanazokat a gazdaságpolitikai intézkedéseket javasolják, mint a régiek.

<http://www.thefiscaltimes.com/Columns/2013/05/07/Seven-Myths-about-Keynesian-Economics.aspx#page1>

Az észak-atlanti válság tanulságai a gazdasági elméletek és a gazdaságpolitika számára

A Nobel-díjas közgazdász, **Stiglitz szerint sokkal többet tehattünk volna a válság megelőzésére és hatásainak enyhítésére, de még többet tehetünk, hogy megakadályozzunk egy következő válságot.** Az elmúlt 30 év, körülbelül 100 kisebb-nagyobb válsága (amikor a liberális gazdaságpolitikák váltak dominánssá), vagy akár az elmúlt 150 év válságai elegendő adatot és tapasztalatot szolgáltatnak ehhez. Az égető kérdés Stiglitz szerint nem az, hogyan történt mindez, hanem az, **hogyan hagyhattuk figyelmen kívül a válságok hosszú történelmét és gondolhattuk azt, hogy mindent megoldottunk a gazdasági ciklusok elméletével.**

Egy nagy lecke, amit a válságból megtanulhattunk – bár már hosszú ideje tudnunk kellene –, hogy a **gazdaságok nem feltétlen hatékonyak és stabilak, illetve nem javítják ki automatikusan önmagukat.** A két megkésett felfedezés ezzel kapcsolatban az, hogy ugyan régebben a sztenderd modellek az exogén sokkokra fókuszáltak, ma már nyilvánvaló, hogy **a gazdaság zavarainak nagy része endogén, az igazán nagy sokkok a gazdaságon belülről érkeznek.** A második kései felismerés, hogy a gazdaságoknál nem teljes az önkorrekció, és emellett az állam intézkedései jelenleg nem megfelelőek.

Habár humán erőforrás, tőkeállomány és természeti erőforrások tekintetében körülbelül a válság előtti szinten állunk, sok ország még nem tért vissza a válság előtti GDP-szintre, a növekedési pályáról nem is beszélve. A probléma azonban túlmutat a mérleg válságon, és a tőkeáttétel-csökkenésen. **Az Egyesült Államok és Európa ugyanis strukturális átalakuláson megy keresztül, ehhez pedig a feldolgozóipartól a szolgáltatási szektor alapú gazdaságba való átmenet társul.**

A közgazdász állítja, hogy az eddigi reformok csak félintézkedések voltak, „foltozgatások”, és az sem biztos, hogy ezeknek köszönhetően válság előtt és után a gazdaság jobban teljesített volna. Például **néhány reformnak köszönhetően a gazdaság ellenállóbbá vált kis sokkokkal szemben, ugyanakkor a nagyobb gazdasági sokkokkal szemben nem.** Sőt tisztán látni kell, hogy a válság előtti újítások épphogy emelték az országok kockázati kitétttségét. A válság felhívta a figyelmet a makrogazdasági stabilitás eléréséhez szükséges pénzügyi szabályozásra, de Stiglitz ebben is csalódott. Szerinte a **„túl nagy ahhoz, hogy tönkremenjen” bankok esetében a helyzet még rosszabb, amit még súlyosbít a bankok túlzott összefonódása, egymásra való kölcsönhatása.**

A reformok és modellek tökéletlenségét látva számos javaslatot, tanácsot fogalmaz meg Stiglitz. Sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani a **gazdaságpolitikában és a makro-modellekben a hitelnyújtásra, különösen a kis- és közepes vállalkozások számára.** Továbbá több automatikus stabilizátorra van szükség, kevesebb destabilizátor mellett, nemcsak a pénzügyi piacon, hanem az egész gazdaságban. Az elosztással kapcsolatban kiemeli, hogy

nagyobb fokú heterogenitást, és a heterogenitás gazdasági hatásait be kellene építeni a modellekbe. Meglátása szerint **az sem követendő, hogy a monetáris politika csak a rövid távú kamatra koncentráljon**, a kormányoknak koordinált formában a makro-és mikroprudenciális, és a hagyományos monetáris politikai eszközökre is szükségük van. Végül azt is kifejti, hogy **szoros koordináció szükséges a monetáris és a fiskális politika között**.

<http://www.voxeu.org/article/lessons-north-atlantic-crisis-economic-theory-and-policy>

A japán kísérlet

El-Erian szerint Japán **egy jelentős elmozdulást kezdeményezett a gazdaságpolitikai paradigmájában**, melyre a reakciók az optimizmustól, hogy az ország kikerül a gazdasági stagnálás állapotából, egészen azon aggodalmakig terjednek, hogy a dolgok még inkább rosszra fordulnak.

Az új kormány egy forradalminak nevezhető gazdaságpolitikai megközelítésre tért át, amelyek között olyan kezdeményezések is vannak, amelyeket egykor valószínűtlennek, elképzelhetetlennek, sőt nemkívánatosnak tartottak. A pénzkínálat növelésétől a fiskális élénkítésen keresztül a széleskörű strukturális reformokig, az új gazdaságpolitikai paradigma az egyik legbátrabb kísérlet Japán 2. világháború utáni történelmében – véli az elemző. A japán jegybank a kormánnyal együttműködve hathatós intézkedéseket hozott.

El-Erian két feltételt emel ki, melyek mindenképpen szükségesek ahhoz, hogy a politikai kezdeményezés sikeres legyen: **jelentős strukturális reformok véghezvitele**, amelyek alapjaiban változtatják meg, ahogyan a gazdaság egyes szegmensei működnek és reagálnak; és, hogy **más országok továbbra is beleegyezzenek a japán valuta leértékelésébe**, ami az ország globális piaci részesedésének növekedéséhez vezet. Az első feltétel teljesülése a japán állampolgárok és választott képviselőik kezében van. A szükséges reformok a kormány megoldási és végrehajtási képességét fogják tesztelni, valamint a népszerűség hajlandóságát arra, hogy a rövid távon jelentkező zavarokat elviseljék a hosszú távú hasznok érdekében.

A második feltétel ennél bonyolultabb. **A Japánnal folytatott kereskedelem által, vagy a tőkeáramlási csatornán keresztül érintett országok többségének egyelőre nem volt ideje reagálni a japán gazdaságpolitikai változásokra.** El-Erian szerint ugyanakkor már csak idő kérdése, hogy a világ többi része felismerje, hogy a japán „kísérlet” hogyan érinti őket, amire remélhetőleg úgy reagálnak, hogy véghezviszik a saját hazai reformjaikat, amely kompenzálja őket a Japán okozta kibocsátás veszteség miatt.

<http://www.project-syndicate.org/commentary/the-uncertain-impact-of-japan-s-policy-revolution-by-mohamed-a-el-erian>

A kapitalizmus jövőjének négy forgatókönyve

A világ még mindig nem heverte ki a 2008-as pénzügyi összeomlást. A krízis azonban nem a kapitalizmus végét jelenti, hanem inkább az újjászületését. Az újjászületőben lévő kapitalizmus négy féle orientációjú lehet a szerző szerint: szabályozott, féktelen, egyéni vagy világméretű.

Szabályozott kapitalizmus: a globális gazdaság hatalmas gazdagságot és jólétet hozott létre sokaknak a világon, de több ország is veszélyt lát a piacok túl nagy szabadságában. A szabályozott kapitalizmus azt jelenti, hogy a kormányzati szervek és a világ bankjainak közös ereje integrált piaci intézkedésekkel együtt biztosítják a hatékony és erős gazdaságot. A szigorú kontroll e keveréke három tényezőben látható a legjobban, amelyek befolyásolni

fogják a jövő kapitalizmusának ezt a típusát: a szociális piaci források növekvő használata a gazdaság befolyásolására; **a központi bankok erejének megszilárdítása** a piaci erők kontrollálása végett; és **a világgazdaság fokozatos integrálódása** a pénzügyi egyesülésen keresztül.

Féktelen kapitalizmus: a vállalatok nem csak irányítani és megtartani tudják a profitjukat, hanem nagyszabású kezdeményezéseket is befolyásolni tudnak, az emberek javára és kárára is. Kérdés viszont, hogy a vállalatok vagy egyének befolyásoló hatása segítség lesz-e a többi ember számára, vagy az is előfordulhat, hogy egy gazdasági tőkeáttétel csődbe visz nemzeteket vagy nagyhatalmakat.

Egyéni kapitalizmus: ez a divízió az egyéni szükségleteken és vágyakon alapszik. Ebben a formában a **helyi gazdasági rendszerek** lehetővé teszik a működést a világ piaci nélkül is. A helyi értékek új rendszerén alapulva csökkenhet az állam, a cégek és az egyének jólétét létrehozva. Új áruforgalmi szolgáltatások, új lépésekben, új területeken jönnek létre.

Világméretű kapitalizmus: új ötletként merült fel az erőforrás-alapú gazdaság. E mögött az az elképzelés áll, miszerint **az új technológiák segítségével az emberiség lehetővé tette az erőforrások megosztását** és a valódi világméretű egyenlőséget. A világméretű kapitalizmus a világtörténelem egyik legnagyobb társadalmi paradigmaváltását hozhatja meg.

<http://blog.p2pfoundation.net/four-scenarios-for-the-future-of-capitalism/2013/04/25>

NEMZETKÖZI SZERVEZETEK NEMRÉGIBEN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓI

Productivity or employment: is it a choice?

A hagyományos felfogással szakítva az IMF tanulmányában alkalmazott modellben a cégek a munkaerő-kínálati sokkokra adott válaszként a hatékonyságuk növelésével/csökkentésével válaszolnak; ezzel a totális tényezőtermelékenységet (TFP) endogén tényezőként azonosítják a szerzők. A tanulmány következtetése, hogy a TFP és a munkaerő-felhasználás között közép- és hosszú távon negatív a korreláció. Ennek gazdaságpolitikai szempontból releváns következménye, hogy az alacsony termelékenységi növekedés bizonyos országokban részben a jó munkaerő-piaci helyzet „mellékhatása” is lehet.

<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40506>

The Dynamic Effect of Social and Political Instability on Output: The Role of Reforms

A tanulmány a szociális és politikai instabilitásnak a gazdasági kibocsátásra való hatását vizsgálja; a szerzők következtetése szerint az instabilitásnak erős negatív hatása van a kibocsátásra. Középtávon az instabilitás után a növekedés helyreállása jelentősen függ attól, hogy a kormányzás rendbetételéhez szükséges reformokat az ország mennyire képes véghezvinni.

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1391.pdf>

Economic Globalisation

Az OECD által kiadott tanulmány a gazdasági integráció történetében tapasztalt főbb fordulópontokat tekinti át, és azt, hogy az integráció hogyan erősödött 1990 óta. Emellett a kiadvány vizsgálja a globalizáció foglalkoztatottságra, fejlődésre, környezetre és pénzügyi stabilitásra gyakorolt hatását.

http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/economics/economic-globalisation_9789264111905-en

International trade and foreign direct investment - 2013 edition

A növekvő globalizáció világában, ahol a politikai, gazdasági és technológiai korlátok egyre inkább eltűnni látszanak, az Európai Unió és tagállamainak képessége arra, hogy a globális aktivitásban részt vegyenek, fontos mutatója a teljesítményüknek és a versenyképességüknek. Az Eurostat kiadványának célja, hogy az EU gazdaságának külső dimenziójáról egy áttekintést nyújtson a termékek és szolgáltatások kereskedelmére, és az FDI-ra vonatkozó adatok segítségével.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-FO-12-001/EN/KS-FO-12-001-EN.PDF

Key indicators for the euro area

A táblázatok és ábrák gyűjteménye az eurózónára vonatkozó legfontosabb gazdasági adatokat tartalmazza. Minden táblához tartozik egy rövid összefoglaló. A dokumentum az ECOFIN miniszterek minden ülése előtt frissítésre kerül.

http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/key_indicators/documents/key_indicators_en.pdf

Spring forecast 2013 – The EU economy: adjustment continues

Az Európai Bizottság nemrégiben tette közzé a 2013 tavaszi előrejelzését, mely tartalmazza a fő makrogazdasági adatok tekintetében a 2012-es tényadatokat, illetve a 2013-ra és 2014-re vonatkozó előrejelzéseket, valamint rövid jelentést ír minden európai uniós országról.

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2013/pdf/ee2_en.pdf

Financial imbalances and household welfare: empirical evidence from the EU

Az ECB ezen tanulmányában a szerző azt vizsgálja, hogy a közvélemény foglalkozik-e a pénzügyi stabilitással és egyensúlyhiánnyal, valamint ezek fő makrogazdasági hatásaival, a munkanélküliséggel és az inflációval. A szerző alátámasztja azt a korábbi eredményt, hogy a háztartások jólétét mérő megelégedettség negatívan függ a munkanélküliségtől. Továbbá azt is megállapítja, hogy erős empirikus kapcsolat áll fenn a megelégedettség és a fogyasztói bizalom között. A szerző az Eurobarometer 26 EU-tagállamban végzett kutatását használta fel.

<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpwps/ecbwp1543.pdf>

Monthly Bulletin, May 2013

Az ECB 2013 májusi közleményében többek között az eurórendszer szakértőinek makrogazdasági előrejelzéseinek értékelésről, ország-kiigazításokról és jelenlegi helyzetükről, valamint a központi bankok Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer szerinti (TARGET) mérlegéről és monetáris politikai műveleteiről olvashatunk.

<http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb201305en.pdf>

Made Poorer by Choice: Worker Outcomes in Social Security v. Private Retirement Accounts

A tanulmány szerzői azt vizsgálják, hogy a nyugdíjalapok befektetési szabadsága rosszabb helyzetbe hozza-e a munkavállalókat. A szerzők a társadalombiztosítási rendszert és egy magán nyugdíjalapot vetettek össze szimuláció segítségével. Az eredmények fényében korlátozott választási lehetőségnek kellene központi komponensként szerepelni a magánszámla alapú rendszerekben.

<http://www.federalreserve.gov/pubs/feds/2013/201323/201323pap.pdf>